

**XV EVROPSKA NEDEĽA
PREVENCIJE RAKA
GRLIĽA MATERIĆE**

18-24. јануар 2021.

РАК ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ

- **Злоћудни тумор доњег дела материце који је окренут према вагини. Настаје неконтролисаним умножавањем измењених ћелија на површини грлића**
- **Развој раних промена у малигну болест траје и до неколико година**
- **Најчешће се јавља између 35. и 50. године живота**

СИМПТОМИ КОЈИ УПОЗОРАВАЈУ НА ПОСТОЈАЊЕ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ

- крварење у току и након сексуалног односа
- крварење између две менструације
- продужено менструално крварење
- крварење након менопаузе
- појачани вагинални секрет и поред примењене терапије
- поновљене ранице или оштећења слузокоже грлића
- бол у крстима или нози, отицање ноге

ПОТРЕБНО ЈЕ ЗНАТИ ДА...

У раним премалигним стадијумима болести, најчешће нема никаквих симптома, а уколико постоје, благи су и неспецифични

Редовни гинеколошки прегледи омогућавају откривање почетних промена и

Лакше и успешније лечење!

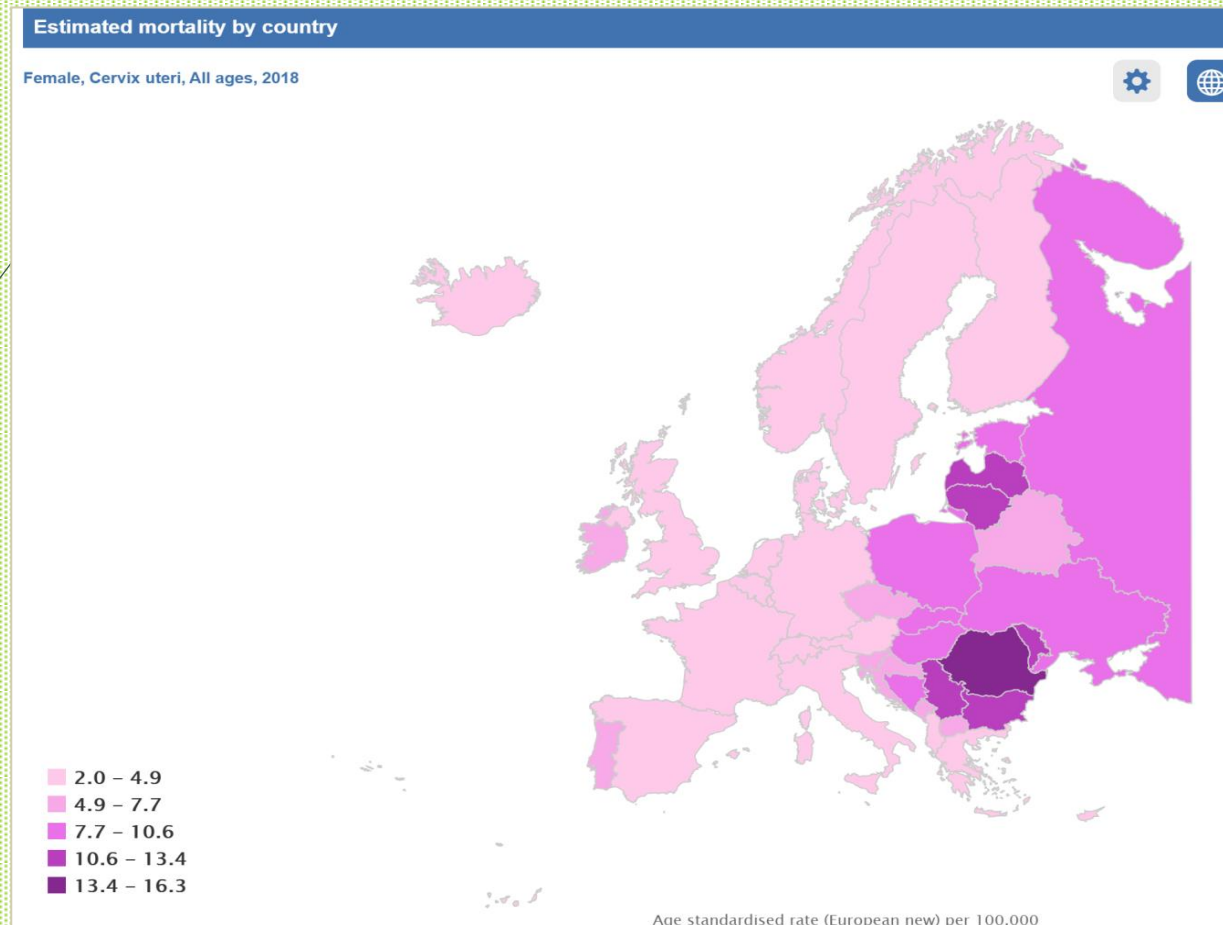
У Европи...

Сваке године...

◎ Око 60.000 нових случајева обољења

◎ Око 25.000 смртних исхода

Слика1. процењене стопе морталитета у земљама европског региона у 2018. години (на 100.000 становника)

СРБИЈА

По учесталости оболевања и умирања од рака грлића материце-

5. место у Европи

Сваке године:

- око 1000 нових случајева, 2/3 у одмаклој фази
- око 500 смртних исхода

У женској популацији

- Други водећи узрок обољевања
- Четврти узрок умирања од рака

У Србији свакога дана најмање једна жена умре, а четири жене оболе од рака грлића материце!

У Београду...

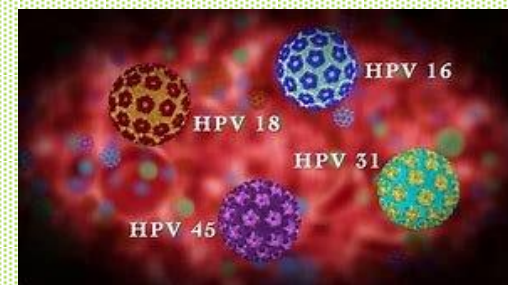

Од рака грлића материце оболи преко 200, а умре око 100 наших суграђанки!!!

ФАКТОРИ РИЗИКА

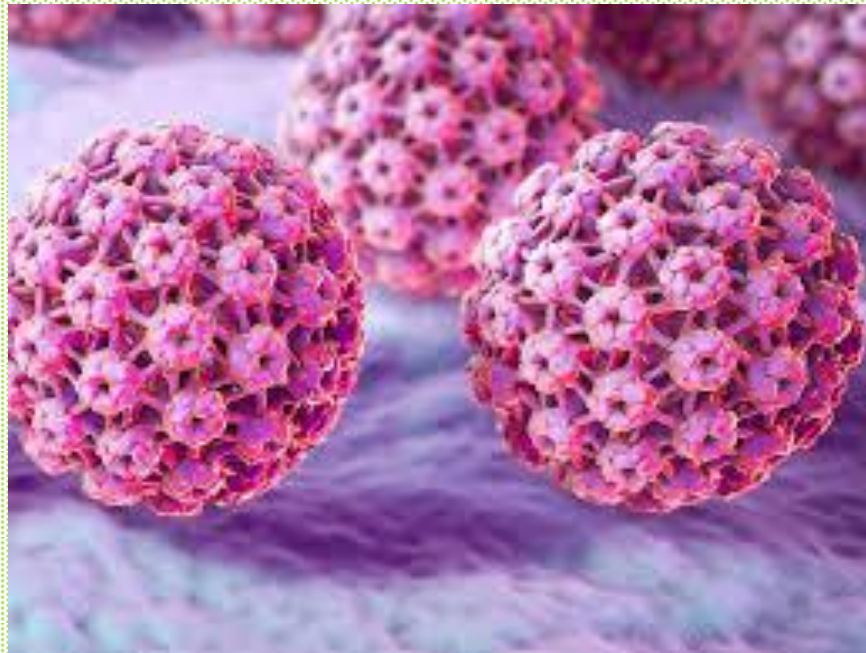
- Дуготрајна ХПВ инфекција
- Пушење
- Друге сексуално преносиве болести
- Одсуство нормалног имуног одговора
- Сексуалне навике
- Фактори везани за сексуалног партнера

ИНФЕКЦИЈА ХУМАНИМ ПАПИЛОМА ВИРУСОМ (ХПВ)

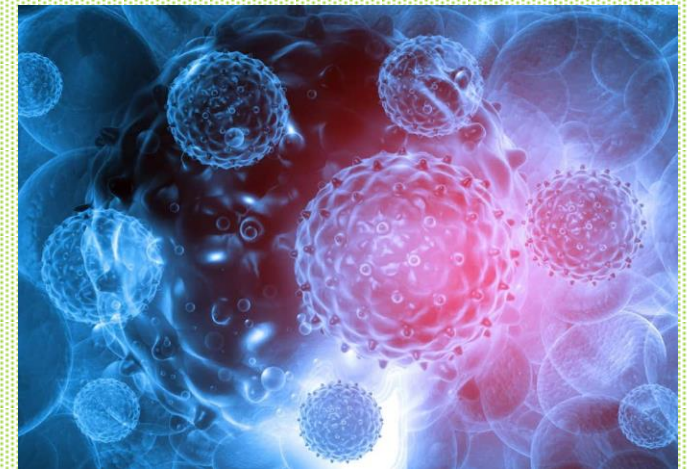
Најзначајнији појединачни фактор ризика за
настанак рака грлића материце!

ГЕНИТАЛНА ХПВ ВАКЦИНА

Веома распрострањена!

- учесталост међу женама узраста 20 до 25 година и до 40%
- Око 70% људи бар једном у току живота добије ХПВ инфекцију
- 80% ХПВ инфекција:
  - ❖ пролазно
  - ❖ без симптома
  - ❖ спонтано се повлачи

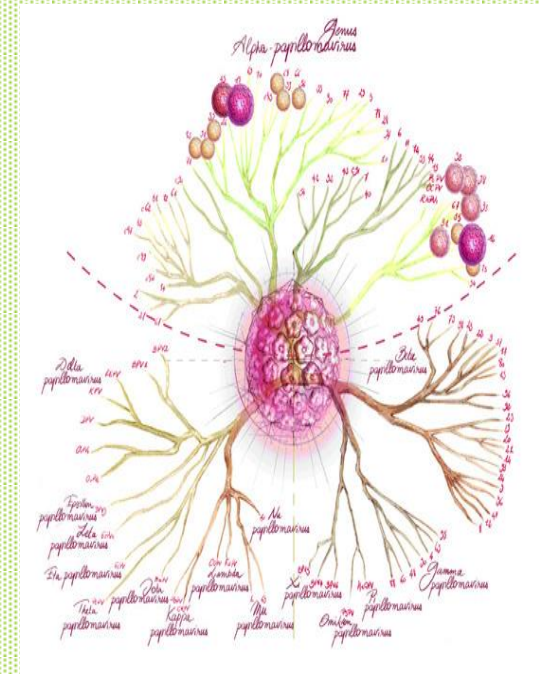
Неопходан али НЕ и довољан фактор ризика за настанак рака грлића материце!

Хумани папилома вирус

(*engl. human papilloma viruses - HPV*)

узрочник је најчешће полно преносиве инфекције која погађа и жене и мушкарце

- Постоји више од 130 типова ХПВ-а, а око 40 их је повезано са инфекцијом слузокожа полних органа мушкараца и жена
- Нискоризични типови (6 и 11) изазивају настанак гениталних брадавица

У 99,7% случајева рака грлића материце постоји ХПВ инфекција!

У чак 70% случајева узрочник је неки од високо ризичних типова ХПВ-а (16 и 18), који су доказано онкогени!

ПУШЕЊЕ ИЛИ ЗДРАВЉЕ...?

- Састојци дуванског дима имају директну мутагену улогу (оштећење ДНК епителних ћелија грлића материце и слабљење локалног имунолошког одговора)
- Присуство никотина у слузи грлића материце непушача указало је на улогу пасивног пушења у променама на његовој слузници

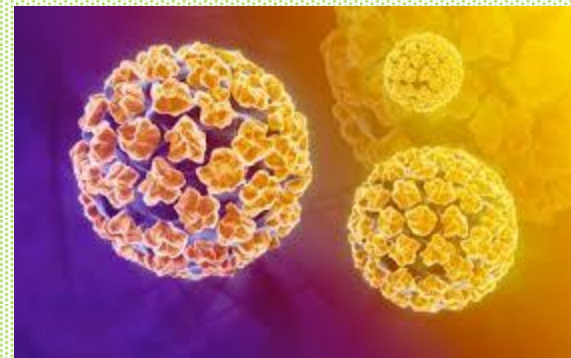
Пушење је једини фактор ризика који није повезан са сексуалним понашањем, а у чврстој је вези са настанком премалигних промена и рака грлића материце!

НАВИКЕ СЕКСУАЛНОГ ПОНАШАЊА

- ⦿ Рано ступање у сексуалне односе (пре 16. године)
- ⦿ Велики број сексуалних партнера

ФАКТОРИ ВЕЗАНИ ЗА СЕКСУАЛНОГ ПАРТНЕРА

- ⦿ Претходна ХПВ инфекција
- ⦿ Друге сексуално преносиве инфекције
- ⦿ Велики број сексуалних партнера

ПОЛНО ПРЕНОСИВЕ ИНФЕКЦИЈЕ

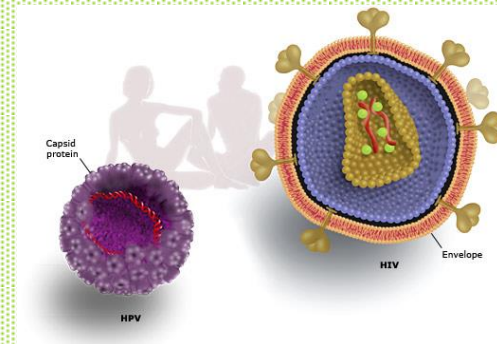
- ⦿ Инфекција Хламидијом и сл.

СМАЊЕН ИМУНОЛОШКИ ОДГОВОР

Фактор ризика за настанак ХПВ инфекције,
нарочито онкогеним типовима вируса

Погодује бржем развоју премалигних промена
скраћује време до настанка инвазивних
стадијума карцинома

Код ХИВ позитивних жена чешћа је појава
ХПВ дуготрајне инфекције!

КОЈЕ СУ ЖЕНЕ У ГРУПИ ВИСОКОГ РИЗИКА?

- Сексуални односи пре 16. године
- Бројни сексуални партнери
- Односи са партнером који има ХПВ инфекцију
- Друге сексуално преносиве болести
- Пушачи
- Имунокомпромитоване (ХИВ позитивне, имunosупресивна терапија...)
- Интраутерино изложене диетилстилбестролу
- Жене које не обављају редовно превентивне гинеколошке прегледе и Папаниколау тест
- Жене са прекомерном телесном тежином
- На дугогодишњој терапији контрацептивима
- Са учесталим вагиналним и инфекцијама материце

ДА ЛИ СЕ РАК ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ МОЖЕ СПРЕЧИТИ?

Рак грлића материце није наследна болест и може се спречити!!!

Циљ редовних превентивних прегледа је откривање почетних промена на грлићу материце, пре него што се развије малигно обољење.

ПРЕВЕНЦИЈА

ПРИМАРНА

СЕКУНДАРНА

Спречавање појаве болести

- Елиминација/смањење фактора ризика
- Имунизација против Хуманог папилома вируса (ХПВ вакцина)

Рано откривање болести

- Организовање скрининг програма (Папаниколау тест)
- ↓
- Откривање премалигних промена и рака у раном стадијуму, пре испољавања симптома
  - Рано започињање лечења

ХПВ ВАКЦИНА

- ▶ Уведена у већини земаља ЕУ, САД и Аустралији
- ▶ Србија-Правилник о имунизацији и начину заштите лековима (септембар 2017.)*

▶ Препоручује се:

- ▶ Дечацима и девојцима узраста од 11 до 12 година (пре ступања у сексуалне односе)
- ▶ Младим женама до 26. и мушкарцима до 21. године живота
- ▶ Мушкарцима под повећаним ризиком од добијања полно преносивих инфекција

*Извор: „Сл. Гласник СР“, бр. 88/2017

ИПАК...
најбољи начин
да се спречи
рак грлића
материце су
редовни
прегледи!!!

ШТА ПОДРАЗУМЕВА ПРЕВЕНТИВНИ ГИНЕКОЛОШКИ ПРЕГЛЕД?

- Разговор гинеколога са женом
- Бимануелни преглед
- Преглед вагиналног секрета
- Папаниколау тест
- Колпоскопски преглед

ШТА ЈЕ ПАПАНИКОЛАУ ТЕСТ?

- ⦿ Узимање бриса грлића материце и микроскопски преглед изгледа ћелија
- ⦿ Представља најефикаснију методу за рано откривање промена ћелија грлића материце (скрининг)

Међутим...

Ниједна дијагностичка метода није савршено поуздана. Редовни прегледи омогућавају да промена пропуштена на једном, буде пронађена на следећем прегледу, пре него што болест узнапредује!

СКРИНИНГ-ПРЕПОРУКЕ

- ◎ Скрининг започети 3 године од почетка сексуалне активности, најкасније од 21. године живота
- ◎ После 3 нормална цитолошка бриса, урађена у 3 узастопне године, периодични прегледи за жене које припадају групи ниског ризика, могу се радити ређе, на 2-3 године
- ◎ Сексуално активним женама, млађим од 30 година, брис треба узимати једанпут годишње

БОРБА ПРОТИВ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ

© *European Cervical Cancer Association (ECCA)*

18-24. januar 2021.

XV Европска недеља превенције рака грлића
материце

**„БОЉЕ СПЕРЧИТИ НЕГО ЛЕЧИТИ – РЕДОВНОМ КОНТРОЛОМ
ПОБЕДИЋЕМО КАРЦИНОМ ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ“**

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ

- Подизање свести жена о значају редовних прегледа
- Цитолошки преглед цервикалног бриса (Папаниколау тест)
- Циљна популација- жене старости 25-64 година
- Скрининг интервал- 3 године
- Место обављања- дом здравља
- Начин позивања- слање позива на кућну адресу

ЦИЉ:

Смањење учесталости оболевања и смртности жена од рака грлића материце у Србији!!!

За више информација посетите сајт Канцеларије за скрининг www.skriningsrbija.rs

ТРЕБА ДА ЗНАТЕ...

- ⦿ Превентивни гинеколошки преглед је **доступан** свакој жени!
- ⦿ Обавља се код вашег гинеколога **у дому здравља!**
- ⦿ **Бесплатан је!**
- ⦿ **Безболан!**
- ⦿ Потпуно **нешкодљив!**

БУДИТЕ АКТИВНИ-СМАЊИТЕ РИЗИК!

- Идите на редовне лекарске прегледе и контроле!
- Немојте тражити изговоре да избегавате скрининг!
- Упознајте се са симптомима рака грлића материце и потражите помоћ уколико препознате неки!
- Вакцинишите се!

Будите информисани!

Што више знате моћи ћете да потражите помоћ на правом месту и у право време!

АКО ВЕЋ ЗНАТЕ...

Да добри скрининг програми могу спречити и до 80% случајева рака грлића материце тако што се промене открију у фази када болест није узнатредовала...

ШТА ВАС СПРЕЧАВА...

... да приуштите себи
„луксуз“ и у току године
одвојите макар само

ЈЕДАН ДАН ЗА
ЗДРАВЉЕ!!